

Rata dobânzilor

Conținut furnizat de

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Există prevederi privind „dobândă legală” în statul membru în cauză? În caz afirmativ, cum este definită „dobândă legală” în acest stat membru?

În dreptul italian al obligațiilor se face distincția între dobânzile remunerative, dobânzile penalizatoare și dobânzile compensatorii. Dobânzile remunerative au funcția de retribuție pentru avantajul pe care un subiect (persoana care trebuie să plătească dobânda) îl are ca urmare a disponibilității banilor altei persoane. Dobânzile penalizatoare au funcția de despăgubire și sunt datorate pentru plata efectuată cu întârziere, stabilită prin punerea în întârziere a debitorului. Dobânzile compensatorii trebuie să fie plătite ca urmare a punerii tardive la dispoziția creditorului a sumelor datorate, ceea ce reprezintă un avantaj pentru debitor, care nu plătește imediat. Criteriul este echitatea și dobânzile curg chiar și atunci când creanța nu este lichidă și exigibilă. Pe de altă parte, dobânzile legale sunt cele prevăzute de lege pentru obligațiile pecuniare: începând din ziua punerii în întârziere, debitorul are obligația de a plăti creditorului dobânda legală, chiar dacă anterior nu era datorată și chiar și atunci când creditorul nu a făcut dovada că a suferit un prejudiciu [articolul 1224 primul paragraf din Codul civil]. În special, în temeiul articolului 1224 din Codul civil (daune-interese în materie de obligații pecuniare), „în ceea ce privește obligațiile care au ca obiect o sumă de bani, dobânda legală este datorată din ziua punerii în întârziere, chiar dacă dobânda legală nu era datorată anterior și chiar și atunci când creditorul nu face dovada prejudiciului pe care l-a suferit. Dacă anterior punerii în întârziere se datora dobândă într-o măsură mai mare decât dobânda legală, dobânda penalizatoare este datorată în aceeași măsură”. Creditorul care dovedește că a suferit o daună mai mare are dreptul la o compensație suplimentară (daune cauzate de deprecierea monetară). Această compensație nu este datorată în cazul în care s-a convenit nivelul dobânzii penalizatoare.

Conform articolului 1282 din Codul civil, creanțele lichide și exigibile sunt, de drept, purtătoare de dobândă, cu excepția cazului în care legea sau titlul de creanță prevede altfel.

2 În caz afirmativ, care este nivelul/rata acesteia și temeiul său juridic? Dacă se prevăd rate diferite ale dobânzii legale, în ce cazuri și condiții se aplică?

În general, valoarea dobânzilor legale este stabilită anual de către Ministerul Trezoreriei (în prezent Ministerul Economiei și Finanțelor) prin intermediul unui decret care trebuie adoptat cel târziu până la 15 decembrie. În cazul în care părțile au stabilit o rată a dobânzii contractuală, rata aplicabilă este cea stabilită de părțile în cauză; aceasta trebuie însă să fie stabilită în scris și nu poate depăși rata maximă autorizată prin Legea împotriva cămătăriei (Legea nr. 108 din 7 martie 1996), sub sancțiunea considerării dobânzilor ca fiind excesive și, în consecință, a declarării acestora nule, caz în care nu ar mai fi datorată nicio dobândă (articolul 1815 din Codul civil). În cazul în care părțile au convenit să aplice o rată a dobânzii contractuală, însă nu au stabilit valoarea acesteia, se aplică rata legală. În sistemul juridic italian, lucrurile stau parțial altfel în ceea ce privește dobânzile penalizatoare, care au rol de sancțiune și de compensație și care se aplică în cazul neîndeplinirii unei obligații bănești, în urma neefectuării unei plăți sau a întârzierii plății serviciului furnizat în termenul stabilit prin lege sau în conformitate cu prevederile acordurilor încheiate între părți. Pentru ca un creditor să poată solicita dobânzi penalizatoare, debitorul trebuie să fie în întârziere. Întârzierea corespunde unei întârzieri de executare

imputabilă debitorului; aceasta presupune expirarea termenului stabilit și punerea în întârziere a debitorului, și anume actul oficial prin care creditorul invită debitorul să realizeze prestația datorată. În temeiul Codului civil, dobânzile penalizatoare sunt datorate la rata legală a dobânzii, și anume la rata prevăzută de lege, dar în cazul în care erau datorate dobânzi remuneratorii mai mari decât rata legală înainte de punerea în întârziere, rata dobânzilor penalizatoare are aceeași valoare (articolul 1224 din Codul civil).

În conformitate cu articolul 1284 din Codul civil, rata dobânzilor legale se stabilește anual de către ministrul economiei și finanțelor (*Ministro dell'Economia e delle Finanze*) care, printr-un decret publicat în Jurnalul Oficial al Republicii Italiene (*Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*), modifică valoarea acesteia în funcție de randamentul mediu brut anual al obligațiunilor de stat cu o durată de maximum douăsprezece luni, luând în considerare rata inflației înregistrată în cursul anului. Această valoare este stabilită cel târziu la data de 15 decembrie a anului precedent celui la care se referă rata dobânzii. În cazul în care noua valoare a ratei nu este stabilită la data respectivă, aceasta rămâne neschimbată în anul următor.

De la 1 ianuarie 2021, rata dobânzii legale este stabilită la 0,01 %.

TABEL CU RATELE DOBÂNZII LEGALE

De la	La	Rata aplicabilă	Dispoziție normativă
01/01/1999	31/12/2000	2,50 %	Decretul Ministerului Trezoreriei 10/12/1998
01/01/2001	31/12/2001	3,50 %	Decretul Ministerului Trezoreriei 11/12/2000
01/01/2002	31/12/2003	3,00 %	Decretul Ministerului Economiei 11/12/2001
01/01/2004	31/12/2007	2,50 %	Decretul Ministerului Economiei 01/12/2003
01/01/2008	31/12/2009	3,00 %	Decretul Ministerului Economiei 12/12/2007
01/01/2010	31/12/2010	1,00 %	Decretul Ministerului Economiei 4/12/2009
01/01/2011	31/12/2011	1,50 %	Decretul Ministerului Economiei 07/12/2010
01/01/2012	31/12/2013	2,50 %	Decretul Ministerului Economiei 12/12/2011
01/01/2014	31/12/2014	1,00 %	Decretul Ministerului Economiei 12/12/2013
01/01/2015	31/12/2015	0,50 %	Decretul Ministerului Economiei 11/12/2014
01/01/2016	31/12/2016	0,20 %	Decretul Ministerului Economiei 11/12/2015
01/01/2017	31/12/2017	0,10 %	Decretul Ministerului Economiei 7/12/2016
01/01/2018	31/12/2018	0,30 %	Decretul Ministerului Economiei 13/12/2017
01/01/2019	31/12/2019	0,80 %	Decretul Ministerului Economiei 12/12/2018
01/01/2020	31/12/2020	0,05 %	Decretul Ministerului Economiei 12/12/2019
01/01/2021	31/12/2021	0,01 %	Decretul Ministerului Economiei 11/12/2020

Dobânzile care depășesc rata legală trebuie să fie stabilite în scris, în caz contrar acestea fiind datorate pe baza ratei legale.

În ceea ce privește întârzierile în cazul tranzacțiilor comerciale, se aplică norme ad-hoc, care își au originea în dreptul Uniunii: se aplică, în dreptul intern, Decretul legislativ nr. 231 din 9 octombrie 2002, astfel cum a fost modificat prin Decretul legislativ nr. 192 din 9 noiembrie 2012, în vederea transpunerii integrale a Directivei 2011/7/UE, în temeiul articolului 10 alineatul (1) din Legea nr. 180 din 11 noiembrie 2011. În cazul în care părțile nu au convenit o rată a dobânzii aplicabilă, rata dobânzilor legale este considerată, începând cu data depunerii actului de sesizare a instanței, ca fiind echivalentă cu cea prevăzută de legislația specială privind întârzierea efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale (a se vedea mai jos). Această ultimă regulă se aplică, de asemenea, în cazul depunerii unui act prin care se inițiază o procedură de arbitraj.

Legislația specială privind întârzierea efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale. În vederea punerii în aplicare a Directivei 2000/35/CE privind *combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale*, legiuitorul italian a adoptat Decretul legislativ nr. 231/2002, cu modificările ulterioare, în care se prevede în mod expres o rată mai ridicată decât rata dobânzii legale pentru dobânzile penalizatoare în cazul tranzacțiilor comerciale. În conformitate cu decretul legislativ menționat mai sus, noțiunea de „tranzacție comercială” înseamnă „orice tranzacție, sub oricare denumire, între întreprinderi sau între întreprinderi și autorități publice care conduce, în mod exclusiv sau predominant, la livrarea de mărfuri sau la prestarea de servicii contra cost”, iar, în cadrul unei tranzacții comerciale, „orice persoană care suferă, în mod nejustificat, o întârziere a efectuării plăților, are dreptul la producția automată de dobânzi aplicate întârzierii efectuării plăților care devin exigibile în ziua următoare expirării termenului de plată, fără să fie necesară o punere în întârziere oficială”, cu excepția cazului în care debitorul este în măsură să dovedească faptul că întârzierea în cauză este provocată de cauze

care nu îi sunt imputabile. În temeiul aceluiași decret legislativ, dobânzile penalizatoare aplicabile în cazul tranzacțiilor comerciale sunt stabilite, prin urmare, în conformitate cu rata dobânzii stabilită anual de Ministerul Economiei și Finanțelor (*Ministero dell'economia e delle finanze*). Acestea sunt sintetizate în tabelul de mai jos, cu următoarea precizare: a) în primul semestru al anului la care se referă întârzierea, rata de referință este cea aplicabilă la data de 1 ianuarie a anului în cauză; b) în cel de al doilea semestru al anului la care se referă întârzierea, rata de referință este cea aplicabilă la data de 1 iulie a anului în cauză.

Tabel indicativ al evoluției ratei dobânzii în cazul întârzierii efectuării plăților începând din 2002:

TABEL cu RATELE PENALIZATOARE în temeiul Decretului legislativ nr. 231/2002

De la	La	Rata B.C.E.	Majorare	Total
01/07/2002	31/12/2002	3,35 %	7,00 %	10,35 %
01/01/2003	30/06/2003	2,85 %	7,00 %	9,85 %
01/07/2003	31/12/2003	2,10 %	7,00 %	9,10 %
01/01/2004	30/06/2004	2,02 %	7,00 %	9,02 %
01/07/2004	31/12/2004	2,01 %	7,00 %	9,01 %
01/01/2005	30/06/2005	2,09 %	7,00 %	9,09 %
01/07/2005	31/12/2005	2,05 %	7,00 %	9,05 %
01/01/2006	30/06/2006	2,25 %	7,00 %	9,25 %
01/07/2006	31/12/2006	2,83 %	7,00 %	9,83 %
01/01/2007	30/06/2007	3,58 %	7,00 %	10,58 %
01/07/2007	31/12/2007	4,07 %	7,00 %	11,07 %
01/01/2008	30/06/2008	4,20 %	7,00 %	11,20 %
01/07/2008	31/12/2008	4,10 %	7,00 %	11,10 %
01/01/2009	30/06/2009	2,50 %	7,00 %	9,50 %
01/07/2009	31/12/2009	1,00 %	7,00 %	8,00 %
01/01/2010	30/06/2010	1,00 %	7,00 %	8,00 %
01/07/2010	31/12/2010	1,00 %	7,00 %	8,00 %
01/01/2011	30/06/2011	1,00 %	7,00 %	8,00 %
01/07/2011	31/12/2011	1,25 %	7,00 %	8,25 %
01/01/2012	30/06/2012	1,00 %	7,00 %	8,00 %
01/07/2012	31/12/2012	1,00 %	7,00 %	8,00 %
01/01/2013	30/06/2013	0,75 %	8,00 %	8,75 %
01/07/2013	31/12/2013	0,50 %	8,00 %	8,50 %
01/01/2014	30/06/2014	0,25 %	8,00 %	8,25 %
01/07/2014	31/12/2014	0,15 %	8,00 %	8,15 %
01/01/2015	30/06/2015	0,05 %	8,00 %	8,05 %
01/07/2015	31/12/2015	0,05 %	8,00 %	8,05 %
01/01/2016	30/06/2016	0,05 %	8,00 %	8,05 %
01/07/2016	31/12/2016	0,00 %	8,00 %	8,00 %
01/01/2017	30/06/2017	0,00 %	8,00 %	8,00 %
01/07/2017	31/12/2017	0,00 %	8,00 %	8,00 %
01/01/2018	30/06/2018	0,00 %	8,00 %	8,00 %
01/07/2018	31/12/2018	0,00 %	8,00 %	8,00 %
01/01/2019	30/06/2019	0,00 %	8,00 %	8,00 %
01/07/2019	31/12/2019	0,00 %	8,00 %	8,00 %
01/01/2020	30/06/2020	0,00 %	8,00 %	8,00 %
01/07/2020	31/12/2020	0,00 %	8,00 %	8,00 %

3 În cazul în care este necesar, există mai multe informații disponibile cu

privire la modul cum se calculează dobânda legală?

Site-ul Ministerului Economiei și Finanțelor <https://www.mef.gov.it>

4 Există acces online gratuit la temeiul juridic menționat anterior?

Există numeroase site-uri web care pun la dispoziție în mod gratuit programe informatice de calcul al dobânzilor legale și al dobânzilor penalizatoare.

■ Ultima actualizare: 21/07/2022

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.